<u>અસ્વીકરણ:</u> સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

શાંતાબેન ભૂરાબાઇ ભૂરિયા

વિરુદ્ધ

આનંદ અથબાઈ ચૌધરી અને અન્ય

(ફોજદારી અપીલ નં.૯૬૭/૨૦૨૧)

૨૬ ઓક્ટોબર, ૨૦૨૧

[ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહ અને અનિરુદ્ધ બોસ]

અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯–સુધારા દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલી કલમ–૧૪ની જોગવાઈ–દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩–કલમ–૨૦૭, ૨૦૯, ૧૯૩, ૪૮૨–અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ–કલમ–૧૪ની બીજી જોગવાઈ કલમ–૧૪ હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલતને પણ આવા ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા પ્રદાન કરે છે–મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા લેવામાં આવેલ સંજ્ઞાન અને ત્યારબાદ વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવેલ કેસ–ફોજદારી કાર્યવાહી, જો દૂષિત થાય તો–

ઉચ્ચ અદાલતે એફઆઈઆર તેમજ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશને રદ કર્યો. આઈપીસી તેમજ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ–મૂળ માહિતી આપનાર/ફરિયાદીની અપીલ પર, ધાર્યું: એવું ન કહી શકાય કે કલમ–૧૪ની જોગવાઈ મેજિસ્ટ્રેટનો સંજ્ઞાન લેવાનો અને ત્યારબાદ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સુનાવણી માટે વિશેષ અદાલતને કેસ સોંપવાનો અધિકારક્ષેત્ર છીનવી લે છે–માત્ર એટલા માટે કે મેજિસ્ટ્રેટે ગુનાઓની નોંધ લીધી હતી અને ત્યારબાદ કેસ વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવ્યો હતો, એવું ન કહી શકાય કે એફ. આઈ. આર. અને આરોપપત્ર વગેરે સહિત સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહી દૂષિત છે–જ્યાં સુધી અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ–૧૪માંથી આવતા અધિકારોને અસર ન થાય ત્યાં સુધી, એવું ન કહી શકાય કે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે સંજ્ઞાન લેતા આરોપી પૂર્વગ્રહયુક્ત છે અને ત્યારબાદ વિશેષ અદાલતમાં કેસ દાખલ કરવો – આઈપીસીની કલમ–૪૫૨, ૩૨૩, ૩૨૫, ૫૦૪, ૫૦૬ (૨), ૧૧૪ અને અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ–૩(૧)(x) હેઠળના ગુનાઓ માટે આરોપીઓ સામેની સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરતો વિવાદિત ચુકાદો રદ કરવામાં આવે છે–આરોપી પર ન્યાયક્ષેત્ર ધરાવતી વિશેષ અદાલત દ્વારા કેસ ચલાવવામાં આવે છે – દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ – કલમ–૪૫૨, ૩૨૩, ૩૨૫, ૫૦૪, ૫૦૬(૨) અને ૧૧૪ – ભારતનું બંધારણ – કલમ ૨૨૬ – અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) સુધારા અધિનિયમ, ૨૦૧૫.

અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯–કલમ–૧૪–વિષય અને હેતુ–ચર્ચા.

અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯–કલમ–૧૪–સુધારા પહેલા અને પછી–ચર્ચા–અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) સુધારા અધિનિયમ, ૨૦૧૫.

દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩–કલમ–૪૮૨–ધારિતઃએફ. આઈ. આર. દાખલ કરવામાં વિલંબના આધારે કલમ–૪૮૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરી શકાતી નથી.

ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩–કલમ–૧૯૭–જો લાગુ પડે તો–આરોપી–પોલીસ અધિકારીઓ સામે સત્તાના દુરૂપયોગના ગંભીર આક્ષેપો–યોજાયા હતાઃઆરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલા કથિત કૃત્યોને સત્તાવાર ફરજોનો ભાગ કહી શકાય કે કેમ તે ચર્ચાસ્પદ છે અને આમ જો કલમ–૧૯૭ હેઠળ સત્તા લાગુ થશે તો–વધુમાં, કલમ–૧૯૮૭ હેઠળ કાર્યવાહી માટે મંજૂરીનો અભાવ કલમ–૪૮૨, સીઆરપીસી હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવાનો આધાર ન હોઈ શકે.

દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩–કલમ–૪૬૦,૧૯૦–ધારિતઃકલમ–૪૬૦ને ધ્યાનમાં લેતા પણ, જો કોઈ મેજિસ્ટ્રેટને કલમ–૧૯૦ની પેટા–કલમ (૧) હેઠળ કલમ (એ) અથવા (બી) હેઠળ ગુનાની નોંધ લેવાની સત્તા ન હોય, તો તે સંજ્ઞાન લે છે, આવી અનિયમિતતાઓ કાર્યવાહીને દૂષિત કરતી નથી.

શબ્દો અને શબ્દસમૂહો–"માત્ર", કલમ–૧૪ ની બીજી જોગવાઈમાં ખૂટે છે–વિધાનસભાનો ઈરાદો–ચર્ચા–અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯–કલમ–૧૪ ની બીજી જોગવાઈ.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે કહ્યું:

૧.૧ કલમ ૧૪ દાખલ કરવાનો ઉદ્દેશ અને હેતુ એટ્રોસિટી એક્ટ, ૧૯૮૯ હેઠળના ગુનાઓ માટે ઝડપી સુનાવણી પૂરી પાડવાનો અને મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા વિશેષ અદાલત/સેશન્સ કોર્ટમાં ગુનો કરવાના કારણે થતા વિલંબને ટાળવાનો છે.[પરિચ્છેદ ૮.૨] [૪૭૮–G]

રઈરામ અને અન્યો વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય, (૨૦૧૨)૪–એસસીસી–૫૧૬ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, [૨૦૧૨]૩–એસસીઆર–૪૯૬ – પર આધાર રાખ્યો હતો.

૧.૨ અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ની બીજી જોગવાઈ, જે ૨૦૧૬ના અધિનિયમ ૧ દ્વારા ઉમેરવામાં આવી છે, તે ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ વિશેષ અદાલતને સત્તા પ્રદાન કરે છે, તેને પણ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળ વાડની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા હશે. કલમ ૧૪ માં પરંતુક દાખલ કરવાના ઉદ્દેશ અને હેતુને ધ્યાનમાં લેતા, એવું ન કહી શકાય કે તે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૧૯૩, ૨૦૭ અને ૨૦૯ સાથે વિરોધાભાસી નથી.એવું ન કહી શકાય કે તે મેજિસ્ટ્રેટના સંજ્ઞાન લેવાના અધિકારક્ષેત્રને છીનવી લે છે અને ત્યારબાદ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સુનાવણી માટે કેસને વિશેષ અદાલતમાં સોંપવામાં આવે છે. માત્ર એટલા માટે કે મેજિસ્ટ્રેટે ગુનાઓની નોંધ લીધી છે અને ત્યારબાદ ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી સ્થાપિત વિશેષ અદાલતને સુનાવણી/કેસ સોંપવામાં આવ્યો છે, એવું ન કહી શકાય કે એફ. આઈ. આર. અને આરોપપત્ર વગેરે સહિત સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવે છે અને ઉપરોક્ત આધાર પર ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૫૨, ૩૨૩, ૩૨૫, ૫૦૪, ૫૦૬ (૨) અને ૧૧૪ હેઠળ અને અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ–૩(૧)(x) હેઠળ ગુનાઓ માટે સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરીને રદ કરવામાં આવે છે.એટ્રોસિટીઝ એક્ટની કલમ ૧૪માં પરંતુક દાખલ કરવાને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉદ્દેશ્ય અને હેતુને

ધ્યાનમાં રાખીને, જેના માટે એટ્રોસિટીઝ એક્ટની કલમ ૧૪ની પરંતુક દાખલ કરવામાં આવી છે, એટલે કે ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી અને અહીં ઉપર જણાવેલા હેતુ અને હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને, સલાહ આપવામાં આવે છે કે કલમ ૧૪ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ અદાલત, ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી, એટ્રોસિટીઝ એક્ટ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લે. પરંતુ તે જ સમયે, માત્ર એ આધાર પર કે અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળ ગુનાઓની નોંધ અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલત દ્વારા સીધી લેવામાં આવતી નથી, સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને દૂષિત હોવાનું કહી શકાતું નથી અને તેને રદ કરી શકાતી નથી અને માત્ર એ આધાર પર અલગ કરી શકાતી નથી કે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા કલમ ૧૪ ની બીજી પરંતુક દાખલ કર્યા પછી નોંધ લેવામાં આવી છે જે વિશેષ અદાલતને પણ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા આપે છે અને ત્યારબાદ કેસ વિશેષ અદાલત/સત્ર અદાલતને સોંપવામાં આવે છે.[પેરા ૯.૧] [૪૭૯–C–H; ૪૮૦–A–B]

૧.૩ ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષના સમર્થનમાં, કલમ ૧૪ના બીજા પરંતુકમાં વપરાયેલા શબ્દોને ઝીણવટપૂર્વક ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે."માત્ર" શબ્દ સ્પષ્ટ રીતે ગાયબ છે.જો વિધાનસભાનો ઈરાદો અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના

ગુનાઓની નોંધ લેવા માટે વિશેષ અદાલતને વિશેષ અધિકારક્ષેત્ર આપવાનો હોય, તો તે કિસ્સામાં, શબ્દો હોવા જોઈએ કે "આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ અદાલતને જ આ અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા હશે".તેથી, માત્ર એટલા માટે કે હવે વિશેષ અદાલતને પણ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની નોંધ લેવા માટે વધુ અને વધારાની સત્તાઓ આપવામાં આવી છે અને વર્તમાન કેસમાં માત્ર એટલા માટે કે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે સંજ્ઞાન લેવામાં આવ્યું છે અને ત્યારબાદ કેસ વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવ્યો છે, એવું ન કહી શકાય કે સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવી છે અને તેને રદ કરીને રદ કરવાની જરૂર છે.ઉપરોક્ત પાસાને પણ અન્ય દ્રષ્ટિકોણથી ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે, એટલે કે આરોપી પ્રત્યે પૂર્વગ્રહનો સિદ્ધાંત.આરોપી પર અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલત/વિશેષ વિશેષ અદાલત દ્વારા અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે કેસ ચલાવવાનો છે. અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે પણ તે અધિકારો પીડિતાને ઉપલબ્ધ છે, જેમાં અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલત/વિશિષ્ટ વિશેષ અદાલત દ્વારા સુનાવણી કરવામાં આવે છે. તેથી, જ્યાં સુધી અને જ્યાં સુધી એટ્રોસિટી એક્ટની કલમ ૧૪માંથી આવતા અધિકારોને અસર ન થાય ત્યાં સુધી

આરોપી કોઈ ફરિયાદ કરી શકતો નથી અને એવું ન કહી શકાય કે એટ્રોસિટી એક્ટ હેઠળના ગુનાઓ માટે મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સંજ્ઞાન લેવું અને ત્યારબાદ કેસને વિશેષ અદાલતમાં મોકલવો, તે પૂર્વગ્રહયુક્ત છે.ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૬૦ને ધ્યાનમાં લેતા પણ, જો કોઈ મેજિસ્ટ્રેટને કલમ ૧૯૦ની પેટા કલમ (૧) ની કલમ (એ) અથવા કલમ (બી) હેઠળ ગુનાની નોંધ લેવાની કાયદા દ્વારા સત્તા આપવામાં આવી નથી, તો આવી અનિયમિતતાઓ કાર્યવાહીને દૂષિત કરતી નથી.વધુમાં વધુ, તેને અનિયમિત કાર્યવાહી કહી શકાય, જેના માટે તે કાર્યવાહીને દૂષિત કરતી નથી.ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલો મત કે વર્તમાન કેસની જેમ મેજિસ્ટ્રેટે અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે સંજ્ઞાન લીધું છે અને ત્યારબાદ કેસ વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવ્યો છે અને તેથી, સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહી દૂષિત છે, તેને સ્વીકારી શકાતી નથી અને તે બિનટકાઉ છે.જો ઉપરોક્ત આધાર પર સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવે છે, તો તે કિસ્સામાં, જે આરોપી પર અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે તેના માટે તે પ્રીમિયમ હશે. અપનાવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા અનિયમિત છે એવી દલીલ માટે ધારીએ તો, તે કિસ્સામાં, અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ સમુદાયની પીડિતાને શા માટે પીડાવવી જોઈએ.

[પરિચ્છેદ ૯.૨–૧૨] [૪૮૦–સી; ૪૮૧–બી–જી]

૨.૧ એવું કહેવું યોગ્ય નથી કે બે મહિનાના સમયગાળા પછી અને તે પણ કોઈ પણ સમજૂતી વિના એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવામાં આવી હતી. અન્યથા પણ, એફઆઈઆર / ફરિયાદ દાખલ કરવામાં વિલંબના આધારે, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરી શકાતી નથી.વિલંબના પાસાને સુનાવણી દરમિયાન અને સુનાવણી દરમિયાન ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે જ્યારે ફરિયાદીની શપથ પર તપાસ કરવામાં આવે છે અને વિલંબ પર તેને/તેણીને પ્રશ્ન પૂછવામાં આવે છે અને તે/તેણી તેની/તેણીની ક્રોસ એક્ઝામિનેશનમાં વિલંબને ખૂબ સારી રીતે સમજાવી શકે છે.[પેરા ૧૪] [૪૮૨–E–G]

૨.૨ હવે, જ્યાં સુધી હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા નિરીક્ષણની વાત છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૭ હેઠળ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં રાખીને અને કોઈ મંજૂરી મેળવવામાં આવી ન હતી, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત પણ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવા માટે આધાર ન હોઈ શકે.પોલીસ અધિકારીઓ સામે સત્તાના દુરૂપયોગના ગંભીર આરોપોને ધ્યાનમાં રાખીને

અને એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે સમાજમાં રહેતા નિર્દોષ વ્યક્તિઓને માર મારવામાં આવ્યો હતો અને અગાઉના દિવસે પણ ફરિયાદી/પીડિતા દ્વારા ફોન કરવામાં આવ્યો હતો કે સમાજમાં ચોરો આવ્યા છે અને ફરિયાદ કરવામાં આવી હતી કે આવી ઘટનાઓનું પુનરાવર્તન હોવા છતાં કંઈ કરવામાં આવી રહ્યું નથી અને વર્તમાન કેસમાં કથિત ઘટના મધ્યરાત્રિએ છે જ્યારે ફરીથી પોલીસ અધિકારીઓ વધારાના પોલીસ કર્મચારીઓ સાથે ગામમાં ગયા હતા અને આરોપીઓ સામેના આક્ષેપો બીજી ઘટનાના સંદર્ભમાં છે, તે ચર્ચાસ્પદ છે કે શું ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૭ હેઠળ સત્તા લાગુ થશે અને જે કથિત કૃત્યો કરવામાં આવ્યા છે. આરોપી/પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા સત્તાવાર ફરજોનો ભાગ હોવાનું કહી શકાય.તેથી, આ તબક્કે, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવી અસ્વીકાર્ય છે.ધારા ૧૯૭ હેઠળ મંજૂરીની ગેરહાજરીમાં, કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવે તેવું ઉચ્ચ ન્યાયાલયનું કહેવું સાચું હતું એમ ધારીને પણ, તે કિસ્સામાં, ઉચ્ચ ન્યાયાલય સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને સંપૂર્ણપણે રદ કરવાને બદલે મંજૂરી લેવા અને પછી આગળ વધવા માટે સત્તામંડળને નિર્દેશ આપી શકતી હતી. સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં.૫૬૭૦/૨૦૧૭ માં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને રદ કરવામાં આવે છે

અને રદ કરવામાં આવે છે.ઉપરોક્ત ગુનાઓ માટે અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી વિશેષ અદાલત દ્વારા આરોપીનો કેસ ચલાવવામાં આવે.[પરિચ્છેદ ૧૫,૧૬] [૪૮૨–G–H; ૪૮૩–A–D, F]

મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ ભુરાજી અને અન્યો (૨૦૦૧)૭–એસસીસી–૬૭૯:[૨૦૦૧] ૨ પૂરક.એસસીઆર ૧૨૮; મોલી અને અન્ય વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય (૨૦૦૪) ૪ એસસીસી ૫૮૪:[૨૦૦૪] ૩ એસસીઆર ૩૪૬; વિદ્યાધરન વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય (૨૦૦૪) ૧ એસસીસી ૨૧૫:[૨૦૦૩] ૫ પૂરક.એસસીઆર ૫૨૪–નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

[૨૦૧૨] ૩ એસ. સી. આર. ૪૯૬ પેરા ૩.૨ પર આધાર રાખે છે.

[૨૦૦૧] ૨ પૂરક.એસ. સી. આર. ૧૨૮ નો સંદર્ભ પેરા ૮.૨ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૨૦૦૪] ૩ એસ. સી. આર. ૩૪૬ નો સંદર્ભ પેરા ૮.૨ માં આપવામાં આવ્યો છે.

[૨૦૦૩] ૫ પૂરક.એસ. સી. આર. ૫૨૪ નો સંદર્ભ પેરા ૮.૨ માં આપવામાં આવ્યો છે

ફોજદારી અપીલીય હૂકૂમત

ફોજદારી અપીલ નં.૯૬૭/૨૦૨૧

સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપ્લિકેશન નં.૫૬૭૦/૨૦૧૭ માં અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાત હાઈકોર્ટના ૦૯.૦૫.૨૦૧૯ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

નિખિલ ગોયલ, સુશ્રી નવીન ગોયલ, વિનય મેથ્યુ, અપીલકર્તા વતી વકીલો.

અનિરુદ્ધ પી. મયી, પ્રતિવાદીઓ માટે વકીલ.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એમ.આર. શાહે આપ્યો હતો.

૧.૦. ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા વિશેષ ફોજદારી અરજી નં.૫૬૭૦/૨૦૧૭ માં પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને તારીખ ૦૯.૦૫.૨૦૧૯ ના આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવતા, જેના દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત વિશેષ ફોજદારી અરજીને મંજૂરી આપી છે અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૫૨,૩૨૩,૩૨૫,૫૦૪,૫૦૬ (૨) અને ૧૧૪ હેઠળ અને અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯ (અહીંયા) ની કલમ ૩(૧)(x) હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ માટે એમ. કેસ નં.૨/૨૦૧૩ તરીકેની એફઆઈઆરને રદ કરી છે. "એટ્રોસિટીઝ એક્ટ" તરીકે ઓળખવામાં આવે

છે) અને ૨૦૧૩ની ક્રિમિનલ ઈન્ક્વાયરી નં.૧૦૮ માં વિદ્વાન જે.એમ.એફ.સી., ઝાલોદ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૫.૦૨.૨૦૧૭ તારીખના સમન્સ જારી કરવાના આદેશને રદ કરીને તેમજ તેમાંથી ઉદ્ભવતા તમામ પરિણામી કાર્યવાહીને રદ કરીને, મૂળ માહિતી આપનાર/ફરિયાદીએ વર્તમાન અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૨.૦. ટૂંકમાં વર્તમાન અપીલ તરફ દોરી જતી હકીકતો નીચે મુજબ છેઃ

૨.૧. તા.૦૬.૦૯.૨૦૧૩ પર, મૂળ ફરિયાદી–અપીલકર્તાના પતિ સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૨૩,૩૫૩,૩૬૨,૧૮૬ અને ૧૧૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે ફ.ગુ.ર. નં.૧૦૪/૨૦૧૩ તરીકે એક એફઆઇઆર નોંધવામાં આવી હતી.કે ઉપરોક્ત એફ. આઈ. આર. પ્રતિવાદી નં.૧ અહીં–મૂળ આરોપી નં.૧ જે પોલીસ સબ ઈન્સ્પેક્ટર તરીકે કામ કરી રહ્યા હતા અને આરોપ લગાવ્યો હતો કે તેમાં નામ આપવામાં આવેલા મૂળ આરોપીઓએ જાહેર સેવકોને તેમની ફરજો નિભાવવામાં અવરોધ ઊભો કર્યો હતો અને તેઓ ચોરને પકડી શક્યા ન હોવાની આડમાં તેમના દ્વારા માર મારવામાં આવ્યો હતો અને તેમને ઈજા પહોંચાડી હતી.

૨.૨. અહીં ફરિયાદકર્તાના કેસ અનુસાર ગામમાં ચોરી અને લૂંટની ઘટનાઓ વધી રહી હતી, જેના કારણે ગામલોકો ડરી ગયા હતા. ૦૬/૦૯/૨૦૧૩ ના રોજ રાત્રે લગભગ ૮ વાગ્યે એક ચોર તેમની સોસાયટીમાં રહેતા પ્રવીણભાઈના ઘરે આવ્યો અને ત્યારબાદ પોલીસને બોલાવવામાં આવી; કે પોલીસ અધિકારીઓ સોસાયટીમાં આવ્યા અને સમાજના લોકો પોલીસથી સંતુષ્ટ ન હોવાથી આરોપી વ્યક્તિઓ જે પોલીસ અધિકારીઓ છે તે ઉત્સાહિત થઈ ગયા અને ત્યારબાદ, એસપી ઓફિસ, દાહોદના કર્મચારીઓને બોલાવવામાં આવ્યા અને ત્યારબાદ પ્રતિવાદી નં.૧ – મૂળ આરોપી નં.૧ લિમડી પોલીસ સ્ટેશનમાં પાછા ગયા.ફરિયાદીના કેસ અનુસાર, ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ પર ૧૦.૩૦ વાગ્યે, જ્યારે સોસાયટીના રહેવાસીઓ તેમના ઘરોમાં હતા અને તે સમયે, ફરિયાદી તેના ઘરની બહાર બેઠી હતી, ત્યારે ત્રણ પોલીસ અધિકારીઓ કારમાં આવ્યા હતા અને મૂળ આરોપી નંબર.૧ અને ૨ સમાજમાં આવ્યા અને તમામ મૂળ આરોપીઓએ ફરિયાદીને તેની જાતિના સંદર્ભમાં દુર્વ્યવહાર કર્યો અને તેને ઈજા પણ પહોંચાડી.એફ. આઈ. આર. માં જણાવ્યા મુજબ, મૂળ આરોપીઓએ ફરિયાદીના ઘરમાં તોડફોડ પણ કરી હતી અને ફરિયાદીના પુત્રને પણ માર માર્યો હતો અને ફરિયાદીના પતિને લઈ ગયા હતા અને તેમને ગંભીર પરિણામો ભોગવવાની ધમકી આપી હતી.ફરિયાદીના કેસ અનુસાર, તેણીએ ૦૭.૦૯.૨૦૧૩ પર ઔપચારિક ફરિયાદ નોંધાવવાનો પ્રયાસ

કર્યો હતો, પરંતુ તે દાખલ કરવામાં અસમર્થ હતી અને તેથી, તેણીને ૧૩.૦૯.૨૦૧૩ પર વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે મજબૂર કરવામાં આવી હતી.તે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૫૬ (૩) મુજબ ફરિયાદને તપાસ માટે મોકલી હતી અને અવલોકન કર્યું હતું કે ફરિયાદીને સાંભળીને અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓનો અભ્યાસ કરીને અને કેસની ગંભીરતાને ધ્યાનમાં રાખીને તપાસ જરૂરી છે.વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે તપાસ અધિકારીને ૨૯.૧૦.૨૦૧૩ સમક્ષ અહેવાલ રજૂ કરવા પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો અને એ પણ નિર્દેશ આપ્યો હતો કે આ સંબંધમાં યાદી ના.પો.અ., દાહોદ પર મોકલવી જોઈએ. તપાસ અધિકારીએ ૨૯.૦૫.૨૦૧૪ પર અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે માર મારવાના સંદર્ભમાં નોંધાયેલી એફ. આઈ. આર. માં કરવામાં આવેલા આરોપોને સમર્થન નથી અને ૨૭.૫.૨૦૧૪ પર નોંધાયેલા ના.પો.અ.ના નિવેદન અનુસાર આરોપી નં.૨ કથિત ગુના સમયે તે તેની સાથે લિમડી પોલીસ સ્ટેશનમાં હાજર હતો અને પોલીસ સ્ટેશનની બહાર ગયો ન હતો.અહેવાલમાં એમ પણ કહેવામાં આવ્યું હતું કે સાક્ષીઓના નિવેદનો સામાન્ય અને અસ્પષ્ટ છે અને તપાસ પછી આ મામલે આગળ વધવા માટે કોઈ પુરાવા નથી.તેથી, તપાસ એજન્સીએ તે અસર માટે સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ સારાંશ અહેવાલ દાખલ કર્યો.

૨.૩. સારાંશ અહેવાલ દાખલ કર્યા પછી, વિદ્વાન ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ પ્રથમ વર્ગે ૦૩.૧૦.૨૦૧૫ પર ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૭૩ (૮) હેઠળ વધુ તપાસ માટે આદેશ પસાર કર્યો હતો, જેમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે સારાંશ અહેવાલ મૂળ આરોપી નં.૩ અને અન્ય પોલીસ અધિકારીઓ. તે પછી, નાયબ પોલીસ અધિક્ષક, એસસી/એસટી સેલ, દાહોદએ પોતાનો અહેવાલ વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને સુપરત કર્યો હતો જેમાં નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે કથિત ગુનાઓ પ્રથમ દૃષ્ટિએ આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા કરવામાં આવ્યા હોવાનું જણાય છે.ત્યારબાદ, નાયબ પોલીસ અધિક્ષક, એસસી/એસટી સેલ, દાહોદ દ્વારા રજૂ કરાયેલા અહેવાલને ધ્યાનમાં લીધા પછી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે ૧૫.૦૨.૨૦૧૭ ના આદેશ દ્વારા ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૨૦૪ હેઠળ પ્રક્રિયા જારી કરીને કથિત ગુનાઓની નોંધ લીધી હતી.

૨.૪. ઉપરોક્ત ગુનાઓ માટે આરોપીઓને બોલાવવા/આરોપી સામે પ્રક્રિયા જારી કરવાના વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ, આરોપીએ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ વિશેષ ફોજદારી અરજીને પ્રાધાન્ય આપ્યું અને એમ. કેસ નં.૨/૨૦૧૩

હોવાની એફઆઈઆર/ફરિયાદ તેમજ ફોજદારી કેસ નં.૧૬૯/૨૦૧૭ માં પસાર કરાયેલા ૧૫.૦૨.૨૦૧૭ ના સમન્સ જારી કરવાના આદેશને રદ કરવાની વિનંતી કરી.

૨.૫. મુખ્યત્વે આરોપી વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને અત્યાચાર અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળના ગુનાઓની નોંધ લેવાનો કોઈ અધિકાર નથી અને માત્ર વિશેષ અદાલત જ ગુનાઓની નોંધ લઈ શકે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટની અદાલત અત્યાચાર અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ વિશેષ અદાલત નથી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિવાદિત એફ. આઈ. આર. બીજું કંઈ નહીં પણ ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ પર બનેલી ઘટના માટે ફરિયાદીના પતિ અને અન્ય લોકો સામે દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદનો વળતો જવાબ છે, જેમાં પોલીસ પર હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો.આરોપી વતી એ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ પર કથિત ગુનાઓ માટે ૧૫.૧૧.૨૦૧૩ પર એફઆઈઆર/ફરિયાદ દાખલ કરવામાં ભારે વિલંબ થયો હતો અને વિલંબ સમજાવવામાં આવ્યો નથી.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સંબંધિત સમયે પોલીસ અધિકારીઓ તેમની સત્તાવાર ફરજો બજાવી રહ્યા હતા અને તેથી, કોઈપણ કાર્યવાહી શરૂ કરતા પહેલા, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ

૧૯૭ હેઠળ મંજૂરી જરૂરી હતી અને સક્ષમ અધિકારી પાસેથી આવી મંજૂરીની ગેરહાજરીમાં, તેમની સામે કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરી શકાતી ન હતી/ચાલુ રાખી શકાતી ન હતી.

૨.૬. એફ. આઈ. આર. રદ કરવાની વિનંતી અને ઉપરોક્ત આધાર પર સમન્સ જારી કરવાના આદેશનો મૂળ ફરિયાદીના વિદ્વાન વકીલે વિરોધ કર્યો હતો.એટ્રોસિટી એક્ટની કલમ ૧૪નો ઉલ્લેખ કરતા રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વિશેષ અદાલત પાસે "માત્ર સુનાવણી માટે" સત્તા છે અને વિશેષ અદાલત સીધી સંજ્ઞાન લઈ શકતી નથી.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સારાંશ અહેવાલ દાખલ કર્યા પછી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે વધુ તપાસનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, જેના પર, ના.પો.અ. નાએ તપાસ પછી સારાંશ અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો કે ગુનો બહાર આવ્યો છે.

૨.૭. જવાબમાં, આરોપી વતી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અત્યાચાર અધિનિયમની સુધારેલી કલમ ૧૪ ને ધ્યાનમાં રાખીને, વિશેષ અદાલત ગુનાની સીધી નોંધ લઈ શકે છે અને તેથી, હવે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને સીધી નોંધ લેવાની સત્તા નથી.

૨.૮. વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે વિશેષ ફોજદારી અરજીને મંજૂરી આપી છે અને ભારતીય દંડ સંહિતાના ગુનાઓ તેમજ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે સંજ્ઞાન લઈને અને સમન્સ જારી કરીને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલ એફ. આઈ. આર. તેમજ આદેશને રદ કર્યો છે અને રદ કર્યો છે, મુખ્યત્વે આ આધાર પર કે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ માં સુધારાને ધ્યાનમાં રાખીને, વિશેષ અદાલત સીધી સંજ્ઞાન લઈ શકે છે અને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટના અધિકારક્ષેત્રને બરતરફ કરી શકાય છે અને એફઆઈઆરમાં આરોપોને જોતા, રાજ્ય સરકાર તરફથી ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૭ હેઠળ મંજૂરીની ગેરહાજરીમાં, સંબંધિત અદાલતે ગુનાઓની નોંધ ન લીધી હોય.

૨.૯. ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહી/એફઆઈઆરને રદ કરીને અને રદ કરીને પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ અનુભવતા અને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ભારતીય દંડ સંહિતા તેમજ અત્યાચાર અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળના ગુનાઓ માટે સમન્સ જારી કરીને પસાર કરાયેલા આદેશથી મૂળ ફરિયાદીએ વર્તમાન અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું છે.

૩.૦. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ શ્રી નિખિલ ગોયલે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી છે કે ઉચ્ચ અદાલતે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪માં સુધારાનું ખોટું અર્થઘટન અને ખોટો અર્થઘટન કર્યું છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલત અનુસાર, અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪માં સુધારા પછી, માત્ર વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ/અદાલત દ્વારા જ સંજ્ઞાન લઈ શકાય છે અને તેથી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સંજ્ઞાન લેવું અને સમન્સ જારી કરવું કાયદા દ્વારા પ્રતિબંધિત હોવાનું કહી શકાય અને પરિણામે ઉપરોક્ત આધાર પર ફોજદારી કાર્યવાહી/એફઆઈઆર ને રદ કરવી એ ભૂલભરેલું છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪માં સુધારો વર્ષ ૨૦૧૬માં લાવવામાં આવ્યો હતો તે હકીકત ઉપરાંત, કલમ ૧૪ (સુધારેલ) ની બીજી જોગવાઈને એકલ જોગવાઈ તરીકે વાંચી શકાતી નથી અને તેને તે હેતુ સાથે વાંચવી જોઈએ જે તે હાંસલ કરવા માંગે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૧૪ માં બીજી જોગવાઈ દાખલ કરીને, તે જે હેતુ હાંસલ કરવા માંગે છે તે ઝડપી સુનાવણી માટે પ્રદાન કરે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સુધારો ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની જોગવાઈને બાકાત રાખતો નથી પરંતુ માત્ર એ સ્થિતિને સ્પષ્ટ કરે છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૩ નો પ્રતિબંધ હકીકતમાં લાગુ થશે નહીં.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે તપાસ એજન્સીને મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ અહેવાલ દાખલ કરવાનો વિકલ્પ આપે

છે, જે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૦૯ હેઠળ વિશેષ ન્યાયાધીશની અદાલતને આ બાબત સોંપશે અથવા તેને સીધી વિશેષ અદાલત સમક્ષ દાખલ કરશે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ અર્થઘટન આરોપીની કથિત ફોજદારી કાર્યવાહીમાં વધારો કરશે, જેની સામે ગંભીર ગુનાઓ માટે માત્ર એટલા માટે કેસ ચલાવવામાં આવશે નહીં કારણ કે અંતિમ અહેવાલ ખોટા મંચ પર મોકલવામાં આવ્યો છે.

૩.૧. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જૂની સંહિતાથી વિપરીત, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૨૦૯ મેજિસ્ટ્રેટને તપાસની કોઈ સત્તા આપતી નથી અને મેજિસ્ટ્રેટની ફરજ છે કે એકવાર તે સત્ર અદાલત દ્વારા સુનાવણીપાત્ર સાબિત થાય તે પછી સત્ર અદાલતમાં સુનાવણી માટે કેસ દાખલ કરે.

૩.૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અને એવું લાગે છે કે **(૨૦૧૨)૪–એસસીસી–૫૧૬ માં નોંધાયેલા રઢીરામ અને અન્યો વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય**ના કેસમાં આ અદાલતના ચુકાદામાં બિન–સુધારેલ કલમ ૧૪ને આપવામાં આવેલા અર્થઘટનને ધ્યાનમાં રાખીને સુધારો જરૂરી હતો.

૩.૩. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અન્યથા પણ ખોટી અદાલતમાં અંતિમ અહેવાલ મોકલવાની અનિયમિતતાને માત્ર એક અનિયમિતતા કહી શકાય જે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૬૦ (ઇ) ને ધ્યાનમાં રાખીને કાર્યવાહીને દૂષિત કરતી નથી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૪૬૦(ઇ) પાછળનો તર્ક એ છે કે આપણા ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રમાં આરોપીનો પ્રવેશ સંજ્ઞાન લીધા પછી જ થાય છે અને તેના વાંધાના પ્રથમ અધિકાર પર આરોપ ઘડવાના તબક્કે જ વિચાર કરવામાં આવે છે (જામીન અને શોધ અને જપ્તીની જોગવાઈઓને આધિન).એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આરોપી મંચથી પ્રભાવિત નથી થતો જે સંજ્ઞાન લે છે અને જ્યાં સુધી તેને યોગ્ય મંચ સમક્ષ તેના અધિકારોનું આંદોલન કરવાની તક મળે ત્યાં સુધી તેને સમન્સ જારી કરે છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી, હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશમાં ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૬૦ (ઇ) ની અવગણના કરવામાં આવી છે.

૩.૪. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સંજ્ઞાન સંબંધિત કાયદો ગુનાની તારીખ સાથે સંબંધિત હોવો જોઈએ જે આ કિસ્સામાં ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે "ગુના" ની નોંધ લેવી જોઈએ, ગુનેગારની નહીં.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી, કોઈ પણ સુધારો જે મૂળ

અધિકારની પ્રકૃતિમાં હોય તે માત્ર ત્યારે જ સંભવિત હશે જ્યાં સુધી સ્પષ્ટ રીતે પૂર્વલક્ષી હોવાનું ન કહેવાય.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જો અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪નું અર્થઘટન આરોપીઓને મૂળ અધિકાર આપવા માટે કરવામાં આવે, તો ગુનાની તારીખ સુસંગત બને છે.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે જો એટ્રોસિટી એક્ટની કલમ ૧૪નું અર્થઘટન માત્ર પ્રક્રિયાગત તરીકે કરવામાં આવે છે જે આરોપીના અધિકારને અસર કરતી નથી, તો વિવાદિત ચુકાદો હકીકતમાં ખોટો છે કારણ કે તેણે એટ્રોસિટી એક્ટની કલમ ૧૪ના ઉલ્લંઘનના આધારે શરૂઆતની સમગ્ર કાર્યવાહીને અવરોધી છે.

૩.૫. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે હાઈકોર્ટ દ્વારા નોંધાયેલું તારણ કે એફઆઈઆર દાખલ કરવામાં બે મહિનાનો વિલંબ થયો હતો તે પણ રેકોર્ડ પરની સામગ્રીની વિરુદ્ધ છે.એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે કથિત ગુનો ૦૬.૦૯.૨૦૧૩ પર કરવામાં આવ્યો છે અને હકીકતમાં અગાઉ બીજા દિવસે એટલે કે ૦૭.૦૯.૨૦૧૩ પર એફઆઈઆર નોંધાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ આરોપી પોલીસ અધિકારી હોવાથી એફઆઈઆર દાખલ કરવામાં આવી ન હતી અને ત્યારબાદ, ફરિયાદીને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ફરિયાદ દાખલ કરવા માટે મજબૂર કરવામાં આવ્યો હતો જે ૧૩.૦૯.૨૦૧૩ પર દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને

વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટના ૨૬.૦૯.૨૦૧૩ ના આદેશ પછી જ, એક એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી હતી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, તેથી, એફઆઈઆર દાખલ કરવામાં કોઈ વિલંબ થયો ન હતો અને તેથી, વિલંબ પરનું તારણ ભૂલભરેલું અને યોગ્ય નથી.

૩.૬. ફરિયાદીના વિદ્વાન વકીલ શ્રી નિખિલ ગોયલે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૭ હેઠળ પ્રતિબંધ પણ એવા કાર્યો પર લાગુ થશે નહીં જે સત્તાવાર ફરજનો ભાગ નથી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે આ સત્તાના પેટન્ટ દુરુપયોગનો કેસ છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે મંજૂરીનો મુદ્દો પણ પૂર્વગ્રહ અને ન્યાયની નિષ્ફળતાની કસોટીને આધિન છે.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કલમ ૧૯૭ની જોગવાઈઓ લાગુ પડે છે એમ ધારીને પણ, ઉચ્ચ અદાલતે અધિકારીઓને કેસને સંપૂર્ણપણે રદ કરવાને બદલે મંજૂરી લેવા અને પછી આગળ વધવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈતો હતો.ઉપરોક્ત રજૂઆતો કરીને, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને રદ કરવા અને રદબાતલ કરવા અને માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટને સમયબદ્ધ રીતે સુનાવણીનો નિકાલ કરવા નિર્દેશ આપવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૪.૦. રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી અનિરુદ્ધ પી. મયીએ અપીલકર્તાને ટેકો આપ્યો છે.

૫.૦. બજવણી કરવા છતાં, ખાનગી પ્રતિવાદી વતી કોઈ હાજર નહોતું થયું.

૬.૦. અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ અને રાજ્ય વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા.

૭.૦. વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૫૨, ૩૨૩, ૩૨૫, ૫૦૪, ૫૦૬ (૨) અને ૧૧૪ અને અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(x) હેઠળ ગુનાઓ માટેની સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરી દીધી છે અને આ આધાર પર રદ કરી દીધી છે કે (૧) વર્તમાન કેસમાં આરોપપત્રની સંજ્ઞાન વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા લેવામાં આવી છે અને ત્યારબાદ કેસ વિદ્વાન સત્ર/વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ની બીજી જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને, સંજ્ઞાન લેવામાં આવ્યું હતું. વિદ્વત મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા કાર્યવાહી થઈ શકી ન હતી; (૨) ફરિયાદ દાખલ કરવામાં વિલંબ થયો હતો જેના માટે આવી ફરિયાદમાં વિલંબ માટે કોઈ સમજૂતી આપવામાં આવી નથી; (૩) કાર્યવાહી શરૂ કરતા પહેલા, ફોજદારી

કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૭ હેઠળ મંજૂરી સક્ષમ અધિકારી પાસેથી મેળવવામાં આવી નથી.

૮.૦. તેથી, આ અદાલતની વિચારણા માટે પૂછવામાં આવેલો મુદ્દો/પ્રશ્ન એ છે કે, શું એવા કેસમાં કે જ્યાં વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સંજ્ઞાન લેવામાં આવે છે અને તે પછી કેસ વિદ્વાન વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવે છે, શું સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહી અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ ની બીજી જોગવાઈને ધ્યાનમાં રાખીને દૂષિત કરવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય કે જે ૨૦૧૬ ના અધિનિયમ–૧ દ્વારા ૨૬.૧.૨૦૧૬ ની અસરથી દાખલ કરવામાં આવી હતી?

૮.૧. ઉપરોક્ત મુદ્દા/પ્રશ્નને ધ્યાનમાં લેતી વખતે, અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯ની સંબંધિત જોગવાઈઓના કાયદાકીય ઈતિહાસ, ખાસ કરીને, કલમ ૧૪માં સુધારા પહેલા અને પછીના સુધારા પર વિચાર કરવો જરૂરી છે.કલમ ૧૪ જે સુધારા પૂર્વે અને સુધારા પછીની હતી તે નીચે મુજબ છેઃ

> "કલમ ૧૪. વિશેષ અદાલત (સુધારા પહેલાં): ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુસર, રાજ્ય સરકાર, ઉચ્ચ ન્યાયાલયના મુખ્ય ન્યાયાધીશની સંમતિ સાથે, સત્તાવાર

રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા, દરેક જિલ્લા માટે આ અધિનિયમ હેઠળ ગુનાઓની સુનાવણી કરવા માટે વિશેષ અદાલત તરીકે સત્ર અદાલતનો ઉલ્લેખ કરશે.

કલમ ૧૪. વિશેષ અદાલત અને વિશિષ્ટ વિશેષ અદાલત **(સુધારા પછી):** (૧) ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુસર, રાજ્ય સરકાર, ઉચ્ચ ન્યાયાલયના મુખ્ય ન્યાયાધીશની સંમતિ સાથે, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા, એક અથવા વધુ જિલ્લાઓ માટે વિશિષ્ટ વિશેષ અદાલતની સ્થાપના કરશે:

પરંતુ એવા જિલ્લાઓમાં કે જ્યાં આ અધિનિયમ હેઠળ ઓછા કેસો નોંધવામાં આવે છે, રાજ્ય સરકાર, ઉચ્ચ ન્યાયાલયના મુખ્ય ન્યાયાધીશની સંમતિ સાથે, સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામા દ્વારા, આવા જિલ્લાઓ માટે, સત્ર અદાલતને આ અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સુનાવણી માટે વિશેષ અદાલત તરીકે નિર્દિષ્ટ કરશે.

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ અદાલતોને આ અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા હશે."

૮.૨. આ અદાલતને રઘ્ઘીરામ અને ઓરસ (સુપ્રા) ના કેસમાં કલમ ૧૪માં પૂર્વ–સુધારા પર વિચાર કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો.આ અદાલત સમક્ષના કેસમાં, જે પૂર્વ–સુધારો હતો, વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટે તરત જ સંજ્ઞાન લીધું હતું.આ અદાલતે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૩ પર વિચાર કર્યો અને એ પ્રશ્નો તૈયાર કર્યા કે શું અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલત સત્ર અદાલત છે; અને શું અધિનિયમમાં કોઈ બંધારણીય જોગવાઈ છે કે જે ઉપરોક્ત અદાલતને સંજ્ઞાન લેવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.આ અદાલતે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૩ની નોંધ લીધા પછી અવલોકન કર્યું હતું કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૩ના સાદા વાંચન પર, તે સ્પષ્ટ છે કે કોઈ પણ સત્ર અદાલત મૂળ અધિકારક્ષેત્રની અદાલત તરીકે કોઈ પણ ગુનાની નોંધ લઈ શકે નહીં સિવાય કે સંહિતા દ્વારા અથવા તે સમયે અમલમાં રહેલા અન્ય કોઈ કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટ રીતે જોગવાઈ કરવામાં આવી હોય.આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે કલમ ૧૪ માં પૂર્વ–સુધારો એ એટ્રોસિટી એક્ટ હેઠળના ગુનાઓની નોંધ લેવા માટે વિદ્વાન અદાલત/વિશેષ અદાલતને મંજૂરી/અધિકૃત કરવાની કોઈ જોગવાઈ નહોતી. તેથી, આ અદાલતે ઉપરોક્ત પ્રશ્નો તૈયાર કર્યા.આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે જ્યાં અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(x) હેઠળ આરોપપત્ર દાખલ

કરવામાં આવે છે અને આ અધિનિયમ હેઠળ વિશેષ ન્યાયાધીશ દ્વારા સીધી સંજ્ઞાન લેવામાં આવે છે તેવા કેસોમાં ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૩ની દ્રષ્ટિએ આરોપી ન બનવાની અસર અને અસર અંગે અલગ અને વિરોધાભાસી મંતવ્યોને ધ્યાનમાં રાખીને, બે ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે આ બાબતને મોટી ખંડપીઠે મોકલવાનું યોગ્ય માન્યું અને ઉપરોક્ત સંદર્ભના આધારે, આ બાબતને ત્રણ માનનીય ન્યાયાધીશોની બનેલી ખંડપીઠે રજૂ કરવામાં આવી હતી.આ બાબતને મોટી બેન્ચને મોકલતી વખતે ત્રણ વિરોધાભાસી નિર્ણયો નોંધવામાં આવ્યા હતા, એક મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ ભુરાજી અને અન્યના કેસમાં (૨૦૦૧) ૭ એસ. સી. સી. ૬૭૯, મોલીના કિસ્સામાં અને બીજું વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય (૨૦૦૪) ૪ એસ. સી. સી. ૫૮૪ અને વિધાધરન વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્યના કિસ્સામાં (૨૦૦૪) ૧ એસ. સી. સી. ૨૧૫ નોંધવામાં આવ્યા હતા.ભુરાજી (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, આ અદાલત દ્વારા સંહિતાની કલમ ૪૬૫ (૧) ની સહાય લઈને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે સક્ષમ અધિકારક્ષેત્રની અદાલત દ્વારા સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવી હોય અને પુરાવાના યોગ્ય મૂલ્યાંકન પર દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે તેને માત્ર એ આધાર પર ભૂંસી અથવા નાબૂદ કરી શકાતો નથી કે કોઈ પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી અને વિશેષ અદાલત દ્વારા સંજ્ઞાન લેવામાં આવ્યું હતું, કારણ કે તે ન્યાયની નિષ્ફળતાને જન્મ

આપતું નથી.બીજી બાજુ, મોલી (સુપ્રા) ના કિસ્સામાં, એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે વિશેષ અદાલત દ્વારા દોષિત ઠેરવવો ટકાઉ નથી જો તેણે કેસ દાખલ કર્યા વિના ફરિયાદની સીધી નોંધ લીધી હોય અને તેથી, ફરીથી સુનાવણી થવી જોઈએ અથવા દોષિત ઠેરવવાની સંપૂર્ણ બાજુ રાખવી જોઈએ, જેમ કે કેસ હોઈ શકે છે.પ્રતિબદ્ધતાના ઉદ્દેશ અને હેતુને ધ્યાનમાં લીધા પછી અને જૂની ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૨૦૭ (પૂર્વ–સુધારા), ૨૦૭–એ (પૂર્વ–સુધારા) અને ૨૦૯ને ધ્યાનમાં લીધા પછી, આ અદાલત દ્વારા અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૦૯ હેઠળ સત્ર અદાલતમાં કેસ સોંપતી વખતે, જ્યાં ગુનાની સુનાવણી માત્ર સત્ર અદાલત દ્વારા જ થઈ શકે છે, ત્યાં મેજિસ્ટ્રેટને આપવામાં આવેલ મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર માત્ર ગુનાની પ્રકૃતિને ચકાસવા માટે છે અને ત્યારબાદ જો વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટને સંતોષ થાય કે ગુનાઓની સુનાવણી ફક્ત સત્ર અદાલત દ્વારા જ થઈ શકે છે તે કેસ કોર્ટ ઓફ સેશન્સને સોંપશે.આમ કરતી વખતે, આ અદાલતે જૂની સંહિતા–ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૮૯૮ અને ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ની સંબંધિત જોગવાઈઓ હેઠળની સંબંધિત જોગવાઈઓ પર વિચાર કર્યો અને નોંધ્યું કે જૂની સંહિતા હેઠળ અને હાલની સંહિતા હેઠળ સત્ર અદાલતમાં પ્રતિબદ્ધતા માટેની કાર્યવાહીમાં ઘણો તફાવત છે, એવું

અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે સંહિતાની કલમ ૨૦૯માં એવું કંઈ નથી જે દૂરથી એવું સૂચવે કે જૂની સંહિતા હેઠળ આપવામાં આવેલ કોઈપણ સુરક્ષાને હાલની સંહિતાથી દૂર કરવામાં આવી છે.પરિચ્છેદ ૫૩ થી ૫૮ માં, તે નીચે મુજબ અવલોકન અને રાખવામાં આવે છેઃ

"૫૩. ઉપરોક્ત ટાંકવામાં આવેલી જોગવાઈઓના એકદમ અવલોકન પર, તે સ્પષ્ટ છે કે સત્ર અદાલતને કેસ સોંપવામાં આવે તે પહેલાં એક સંપૂર્ણ પ્રક્રિયાની ગણતરી કરવામાં આવી હતી.જેમ કે અજેય છે, અગાઉ જો પોલીસ અહેવાલ પર કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો હોય, તો મેજિસ્ટ્રેટે તપાસ કરવી, વિવિધ પાસાઓ વિશે સંતોષ નોંધવો, કથિત ગુનાના વાસ્તવિક કૃત્યના સંદર્ભમાં પુરાવા લેવા જરૂરી હતા અને આગળ એક અથવા વધુ સાક્ષીઓના પુરાવા નોંધવાની વિવેકબુદ્ધિ આપવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત સિવાય, આરોપી સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરવા માટે સ્વતંત્ર હતો અને દસ્તાવેજો પર વિચાર કરવો અને જો જરૂરી હોય તો આરોપીની તપાસ કરવી મેજિસ્ટ્રેટની ફરજ હતી, જેથી તે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા તેની વિરુદ્ધના પુરાવાઓમાં દેખાતા કોઈપણ સંજોગોને સમજાવી શકે અને આરોપીને સુનાવણીની તક પૂરી પાડી શકે અને જો

આરોપી વ્યક્તિને સુનાવણી માટે પ્રતિબદ્ધ કરવા માટે કોઈ આધાર ન હોય તો, કારણો રેકોર્ડ કરો અને તેને મુક્ત કરો.

૫૪. આમ, આરોપીએ કેસ સોંપતા પહેલા નોંધપાત્ર અધિકાર મેળવ્યો હતો.તે ખરેખર એક મહત્વપૂર્ણ તબક્કો હતો.પરંતુ, પ્રેસેન્ટીમાં પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહીમાં, મેજિસ્ટ્રેટને માત્ર એ જોવાની જરૂર છે કે શું ગુનાની સુનાવણી માત્ર કોર્ટ ઓફ સેશન દ્વારા જ થઈ શકે છે કે કેમ.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ફખરુદ્દીન રજૂ કરશે કે "તે મેજિસ્ટ્રેટને દેખાય છે" શબ્દોનો ઉપયોગ ખૂબ જ અર્થપૂર્ણ છે અને મેજિસ્ટ્રેટને કેસ વિશે અભિપ્રાય રચવાની અને પોલીસ અહેવાલને સ્વીકારવાની વિવેકબુદ્ધિ નથી.

૫૫. ઉપરોક્ત રજૂઆતની પ્રશંસા કરવા માટે, ૧૯૭૩ ની સંહિતાની કલમ ૨૦૭નો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય છે, જે આરોપીઓને અમુક દસ્તાવેજો વિના મૂલ્યે રજૂ કરવા માટે નિર્ધારિત કરે છે.કલમ ૨૦૯ (એ) સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે કલમ ૨૦૭ અથવા કલમ ૨૦૮ મુજબ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવા એ પ્રતિબદ્ધતા માટેની એકમાત્ર પૂર્વશરત છે.તે નોંધપાત્ર છે કે શબ્દો પછી, એટલે કે, "તે મેજિસ્ટ્રેટને દેખાય છે", જે શબ્દો અનુસરે છે તે છે "કે ગુનાની

સુનાવણી ફક્ત સત્ર અદાલત દ્વારા જ થઈ શકે છે".મેજિસ્ટ્રેટને આપવામાં આવેલ મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર માત્ર ગુનાની પ્રકૃતિની ચકાસણી કરવા માટે છે.એ પણ નોંધવું યોગ્ય છે કે તે પછી, એક આદેશ આપવામાં આવે છે કે તે "પ્રતિબદ્ધ થશે".

૫૬. દેખીતી રીતે, જૂની સંહિતા હેઠળ અને હાલની સંહિતા હેઠળ સત્ર અદાલતમાં પ્રતિબદ્ધતા માટેની કાર્યવાહીમાં ઘણો તફાવત છે.સંહિતાની કલમ ૨૦૯માં એવું કંઈ નથી કે જે દૂરથી એવું સૂચવે કે જૂના સંહિતા હેઠળ આપવામાં આવેલી કોઈપણ સુરક્ષાને હાલની સુરક્ષા સાથે જોડવામાં આવી છે.

૫૭. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૮૯૮ હેઠળ, પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહીમાં સંપૂર્ણ મેજિસ્ટ્રેટ તપાસની ધારણા કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ ફરિયાદી પક્ષે આ તબક્કે જ તમામ સાક્ષીઓની તપાસ કરવી જરૂરી હતી.૧૯૫૫માં સંસદે ૧૯૫૫ના અધિનિયમ ૨૬ દ્વારા ઉપરોક્ત પ્રક્રિયામાં ઘટાડો કર્યો હતો અને જૂની સંહિતામાં કલમ ૨૦૭એ લાવી હતી.પાછળથી, ભારતના કાયદા પંચે તેના ૪૧મા અહેવાલમાં આ રીતે ભલામણ કરી હતી:–

૧૮.૧૯. કાળજીપૂર્વક વિચારણા કર્યા પછી અમારો સર્વસંમત અભિપ્રાય છે કે પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહી મોટાભાગે સમય અને પ્રયત્નોનો બગાડ છે અને સત્ર અદાલત સમક્ષ સુનાવણીની કાર્યક્ષમતામાં નોંધપાત્ર યોગદાન આપતું નથી.જ્યારે તેઓ દેખીતી રીતે સમય માંગી લે છે, તેઓ કોઈ આવશ્યક હેતુ પૂરો કરતા નથી.તપાસ પૂર્ણ થયા પછી શક્ય તેટલી વહેલી તકે શરૂ થતી દરેક સુનાવણીની અને ખાસ કરીને ગંભીર ગુના માટેની સુનાવણીની ઈચ્છનીયતા અંગે કોઈ શંકા અથવા વિવાદ હોઈ શકે નહીં.પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહી જે ફક્ત આ પગલામાં વિલંબ કરે છે, તે ન્યાયના કારણને આગળ વધારતી નથી.નિર્દોષ આરોપીઓને સેશન્સ ટ્રાયલની અગ્નિપરીક્ષાથી બચાવવાનો પ્રાથમિક ઉદ્દેશ વ્યવહારમાં પ્રાપ્ત થયો નથી; અને આરોપીને ટ્રાયલમાં મળવાના કેસની પૂરતી વિગતવાર માહિતી આપવાનો બીજો મુખ્ય ઉદ્દેશ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ખૂબ જ આંશિક અને બિનઅસરકારક ટ્રાયલ રિહર્સલમાંથી પસાર થયા વિના અન્ય પદ્ધતિઓ દ્વારા પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.અમે ભલામણ કરીએ છીએ કે પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહી નાબૂદ થવી જોઈએ.

અમે હાલની સંહિતામાં થયેલા ફેરફારને વધુ તીવ્ર બનાવવા માટે તેનું પુનઃઉત્પાદન કર્યું છે.સાચું છે કે, પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે નાબૂદ કરવામાં આવી નથી પરંતુ વર્તમાન અવતારમાં, તે ખરેખર રૂપાંતરિત થઈ ગઈ છે અને મેજિસ્ટ્રેટની ભૂમિકા સંપૂર્ણપણે સંકુચિત થઈ ગઈ છે.

૫૮. અમારા માનવામાં આવેલા અભિપ્રાયમાં, નવી સંહિતા હેઠળ પ્રતિબદ્ધતાના તબક્કે મેજિસ્ટ્રેટને સોંપવામાં આવેલી પ્રતિબંધિત ભૂમિકાને કારણે, તેનું પાલન ન કરવું અને દોષિત ઠેરવ્યા પછી તે સંબંધમાં કોઈ વાંધો ઉઠાવવો 'ન્યાયની નિષ્ફળતા' ના સિદ્ધાંતની લાગુ પડવાને આકર્ષિત કરે છે અને દોષિત–અપીલકર્તા કાયદામાં અપીલ અદાલતને સંતોષવા માટે બંધાયેલો બને છે કે તે પૂર્વગ્રહયુક્ત છે અને ન્યાયી સુનાવણીથી વંચિત છે અથવા ન્યાયની નિષ્ફળતા થઈ છે.ન્યાયી સુનાવણીની વિભાવના અને ન્યાયની નિષ્ફળતાની વિભાવના અમૂર્તતાના ક્ષેત્રમાં નથી.તેઓ શૂન્યાવકાશમાં કામ કરતા નથી.તેઓ હકીકતોના આધારસ્તંભ પર નક્કર રીતે સ્થાપિત થવા જોઈએ અને કાયદા હેઠળ સંજ્ઞાન લેવા માટે સંહિતાની કલમ ૧૯૩ હેઠળ સ્થાપિત પ્રક્રિયાગત ભૂલ અથવા વચગાળાની પ્રતિબદ્ધતા જેવા નિર્ણયમાંથી અનુમાન લગાવવું

જોઈએ નહીં. તે પ્રતિબિંબીત અને દૃશ્યમાન વાસ્તવિકતાની અભિવ્યક્તિ હોવી જોઈએ પરંતુ કોઈ પણ વાસ્તવિકતા વિના દેખાવમાં મૂળ ધરાવતી નિયમિત બાબત હોવી જોઈએ નહી. ઉપરોક્ત પૂર્વનિર્ધારિત કારણો પર ચકાસાયેલ, આવા પાલન ન કરવા પર ન્યાયની નિષ્ફળતા અથવા પૂર્વગ્રહનું કારણ અથવા ન્યાયની નિષ્ફળતાની કલ્પના કરવી લગભગ અશક્ય છે.આવા બિન–પાલનથી મુકદ્દમો દૂષિત થાય છે તેવું માનવું સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય અને અયોગ્ય રહેશે."

ત્યારબાદ, ઉપરોક્ત અવલોકન કર્યા પછી, આ અદાલતે સંહિતાની કલમ ૧૯૩નું પાલન ન કરવા સંબંધિત વાંધાને નકારી કાઢ્યો હતો, જેના પરિણામે આખરે અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ (અત્યાચાર નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૯ હેઠળ વિશેષ ન્યાયાધીશ દ્વારા સીધા મનોરંજન અને સંજ્ઞાન લેવામાં આવ્યું હતું અને અવલોકન કર્યું હતું કે તે સુનાવણીને દૂષિત કરતું નથી અને માત્ર ઉપરોક્ત આધાર પર, દોષિત ઠેરવણીને રદ કરી શકાતી નથી અથવા ફરીથી સુનાવણીની દિશા આપી શકાતી નથી.તે પછી, આ અદાલતે તારણ કાઢ્યું હતું કે મોલી (સુપ્રા) અને વિદ્યાધરન (સુપ્રા) માં આપવામાં આવેલા નિર્ણયમાં ભુરાજી (સુપ્રા) માં નિર્ણયની નોંધ લેવામાં આવી નથી,

જે એક બંધનકર્તા પૂર્વવર્તી છે, અને તેથી તે ઇનક્યુરિયમ મુજબ છે.આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં આ અદાલતે પીડિતાના અધિકાર સામે ઝડપી સુનાવણીની વિભાવનાને પણ વિગતવાર ધ્યાનમાં લીધી છે અને પરિચ્છેદ ૫૯,૬૩,૬૪ અને ૬૫માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છેઃ

"૫૯. આ તબક્કે, અમે બે અન્ય વિભાવનાઓનો ઉલ્લેખ કરવા માંગીએ છીએ, એટલે કે, બંધારણીય દાખલા અને સિદ્ધાંત પર આધારિત ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રમાં પીડિતાની ઝડપી સુનાવણી અને સારવાર.આ અદાલત દ્વારા આરોપીઓના ઝડપી સુનાવણીના હક પર વારંવાર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે.તેને બંધારણની કલમ ૨૧ના અંતર્ગત એક અંતર્ગત અને ગર્ભિત પાસા તરીકે માન્યતા આપવામાં આવી છે.ઝડપી સુનાવણીનો સંપૂર્ણ હેતુ જુલમને ટાળવા અને વિલંબને અટકાવવાનો છે.ફોજદારી ન્યાયનો વહીવટ અસરકારક, જીવંત અને અર્થપૂર્ણ બને તે જોવું એ ન્યાય વિતરણ પ્રણાલી સાથે સંબંધિત તમામની પવિત્ર જવાબદારી છે.ઝડપી સુનાવણીની વિભાવનાને માત્ર ઔપચારિકતા જ રહેવાની મંજૂરી ન આપી શકાય (જુઓ હુસૈનારા ખાતૂન અને અન્યો વિરુદ્ધ ગૃહ સચિવ, બિહાર

રાજ્ય ૨૮, મોતી લાલ સરાફ વિરુદ્ધ જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય ૨૯ અને રાજ દેવ શર્મા વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય ૩૦).

૬૩. હાથ પરના કેસમાં, જેમ કે સમજી શકાય તેવું છે, આરોપની રચના કરતી વખતે અથવા અન્ય કોઈ સંબંધિત સમયે કોઈ વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો, પરંતુ દોષિત ઠેરવ્યા પછી જ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.આ સંજોગોમાં, સામૂહિક અધિકાર તેમજ પીડિતનો અધિકાર મોખરે આવે છે અને પછી આરોપીએ અદાલતને સંતોષવું ફરજિયાત બને છે કે ન્યાયની નિષ્ફળતા થઈ છે અથવા તેને પૂર્વગ્રહ થયો છે.જ્યાં સુધી તે જ સ્થાપિત ન થાય ત્યાં સુધી, દોષિત ઠેરવવાને કુદરતી પરિણામ તરીકે અથવા ફરીથી સુનાવણી માટેના નિર્દેશ તરીકે ફક્ત ઉપરોક્ત પાયા પર અભ્યાસક્રમના ત્રીજા પગલા તરીકે અલગ રાખવો એ ન્યાય માટે અભિશાપ હશે.

૬૪. એ નોંધવું જોઈએ કે, કોઈ પણ વ્યક્તિ પીડિતાને વિદેશી અથવા ફોજદારી સુનાવણી માટે સંપૂર્ણ અજાણી વ્યક્તિ તરીકે ગણવાનું પોસાય તેમ નથી.ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્ર, સમય જતાં,

પીડિતવિજ્ઞાન પર ભાર મૂકે છે જે મૂળભૂત રીતે ગુનેગાર તેમજ પીડિતના દૃષ્ટિકોણથી સુનાવણીની ધારણા છે.બંનેને સામાજિક સંદર્ભમાં જોવામાં આવે છે.અમુક દેશોમાં પીડિતના દૃષ્ટિકોણને યોગ્ય માન અને આદર આપવામાં આવે છે.આપણા પ્રવર્તમાન ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રમાં અમુક ગુનાઓના સંદર્ભમાં, પીડિતાની જુબાનીને સર્વોચ્ચ મહત્વ આપવામાં આવે છે.કેટલીકવાર એવું માનવામાં આવે છે કે પીડિતાના અધિકારનું રક્ષણ થાય તે જોવું એ અદાલતની ફરજ છે.ફરીથી સુનાવણી માટેની દિશા એ છે કે ઘડિયાળને પાછળ મૂકી દેવી અને જો સુનાવણી ખરેખર અન્યાયી ન રહી હોય અને ન્યાયની નિષ્ફળતા અથવા ન્યાયની નિષ્ફળતા ન થઈ હોય તો આ રીતે નિર્દેશ આપવો એ ન્યાયનો ઉપહાસ હશે.

૬૫. આપણે વિરોધાભાસના ભય વગર કહી શકીએ કે જો ન્યાયની નિષ્ફળતાને વર્તમાન પ્રકૃતિના કિસ્સામાં તેનો યોગ્ય અર્થ આપવામાં નહીં આવે, તો દરેક પ્રક્રિયાગત ભૂલ અથવા નિર્ણયને મંચ પર વિશેષાધિકૃત સ્થાન આપવામાં આવશે.તે, બિનજરૂરી અર્થઘટનની ગતિશીલતા સાથે, ફોજદારી ન્યાય વિતરણ પ્રણાલીમાં ખાડો પાડવાની અસરની સંભાવના ધરાવે છે અને છેવટે, ન્યાય મરીજની જેમ ભ્રામક બની જશે.એ ધ્યાનમાં રાખવું

જોઈએ કે વિધાનસભાએ નવી સંહિતા હેઠળ પ્રતિબદ્ધ તબક્કે આરોપીઓને આપવામાં આવેલા કેટલાક અધિકારોને ઈરાદાપૂર્વક નાબૂદ કર્યા હતા.સાદા અર્થમાં વિધાનસભાનો ઈરાદો એ છે કે દરેક તબક્કાને મહત્વપૂર્ણ ગણવામાં ન આવે અને તેનું અર્થઘટન ફોજદારી સુનાવણીના મૂળ ઉદ્દેશોને આધિન કરવા માટે કરવામાં આવે."

આ અદાલતે અધિકૃત રીતે તારણ કાઢ્યું હતું કે સુનાવણીના નિષ્કર્ષમાં વિલંબ એ સમાજના સામૂહિક આક્રોશ અને આરોપી (પીડિત) ની વેદના અને વેદના સાથે સીધો સંબંધ છે.એવું જણાય છે કે રતિરામ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોએ કાયદાની કલમ ૧૪માં સુધારાને વેગ આપ્યો હતો અને તે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૦૯ મુજબ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સત્ર અદાલતમાં કેસ કરવા પર પ્રક્રિયાગત પાસા પર સમયનો વપરાશ કરવાનું ટાળે છે અને વધુ વિલંબ ટાળવા અને અનુસૂચિત જાતિઓ અને અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યો સામે અત્યાચારના ગુનાને રોકવા માટે અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે ઝડપી સુનાવણી કરવા માટે, કલમ ૧૪ ની જોગવાઈ ૨૦૧૬ ના અધિનિયમ ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા, એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે

કલમ ૧૪ માં જોગવાઈના સુધારા પછી ત્વરિત સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ વિશેષ અદાલતને (પણ) અત્યાચાર અધિનિયમ, ૧૯૮૯ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા હશે.તેથી, કલમ ૧૪ દાખલ કરવાનો ઉદ્દેશ અને હેતુ એટ્રોસિટી એક્ટ, ૧૯૮૯ હેઠળના ગુનાઓ માટે ઝડપી સુનાવણી પૂરી પાડવાનો છે અને ઉપર અવલોકન કર્યા મુજબ, વિદ્વત મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા વિદ્વત વિશેષ અદાલત/સત્ર અદાલતમાં ગુનો કરવાના કારણે થતા વિલંબને ટાળવા માટે.

૯. ઉપરોક્ત કાયદાકીય ઈતિહાસને ધ્યાનમાં લેતા, જેના દ્વારા અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪માં પરંતુક દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા અત્યાચાર અધિનિયમ, ૧૯૮૯ હેઠળ ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા ઝડપી સુનાવણી પૂરી પાડવાના હેતુથી આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ વિશેષ અદાલત પણ, આ મુદ્દો/પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે શું એવા કેસમાં જ્યાં અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સંજ્ઞાન લેવામાં આવે છે અને ત્યારબાદ કેસ સત્ર અદાલત/વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવે છે અને વિદ્વત વિશેષ અદાલત/સત્ર અદાલત દ્વારા તરત જ સંજ્ઞાન લેવામાં આવતું નથી, શું સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવે છે. અત્યાચાર અધિનિયમ,

૧૯૮૯ હેઠળના ગુનાઓ માટે દૂષિત હોવાનું કહી શકાય, જેમ કે ઉચ્ચ અદાલતે વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશમાં અવલોકન કર્યું છે?

૯.૧. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૦૭,૨૦૯ અને ૧૯૩ના વાજબી વાંચન અને ૨૦૧૬ના અધિનિયમ નંબર ૧ દ્વારા અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪માં જોગવાઈ દાખલ કરવા પર અમારો અભિપ્રાય છે કે ઉપરોક્ત આધાર પર સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવી હોવાનું ન કહી શકાય.અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ની બીજી જોગવાઈ, જે ૨૦૧૬ના અધિનિયમ ૧ દ્વારા ઉમેરવામાં આવી છે, તે ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ વિશેષ અદાલતને સત્તા પ્રદાન કરે છે, તેને પણ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા હશે. કલમ ૧૪માં પરંતુક દાખલ કરવાના ઉદ્દેશ અને હેતુને ધ્યાનમાં લેતા, એવું ન કહી શકાય કે તે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૧૯૩,૨૦૭ અને ૨૦૯ સાથે વિરોધાભાસી નથી.એવું ન કહી શકાય કે તે મેજિસ્ટ્રેટના સંજ્ઞાન લેવાના અધિકારક્ષેત્રને છીનવી લે છે અને ત્યારબાદ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સુનાવણી માટે કેસને વિશેષ અદાલતમાં સોંપવામાં આવે છે. માત્ર એટલા માટે કે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે ગુનાઓની નોંધ લીધી છે અને ત્યારબાદ ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી

સ્થાપિત વિશેષ અદાલતને સુનાવણી/કેસ સોંપવામાં આવ્યો છે, એવું ન કહી શકાય કે એફ. આઈ. આર. અને આરોપપત્ર વગેરે સહિત સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવે છે અને ઉપરોક્ત આધાર પર ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૫૨, ૩૨૩, ૩૨૫, ૫૦૪, ૫૦૬ (૨) અને ૧૧૪ હેઠળ અને અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩ (૧) (x) હેઠળ ગુનાઓ માટે સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરીને રદ કરવામાં આવે છે. એ નોંધવું જોઈએ કે એટ્રોસિટીઝ એક્ટની કલમ ૧૪માં પરંતુક દાખલ કરવાને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉદ્દેશ્ય અને હેતુને ધ્યાનમાં રાખીને, જેના માટે એટ્રોસિટીઝ એક્ટની કલમ ૧૪ની પરંતુક દાખલ કરવામાં આવી છે, એટલે કે ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી અને અહીં ઉપર જણાવેલા ઉદ્દેશ્ય અને હેતુ માટે, સલાહ આપવામાં આવે છે કે કલમ–૧૪ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ અદાલત, ઝડપી સુનાવણીની જોગવાઈ કરવાના હેતુથી એટ્રોસિટીઝ એક્ટ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લે. પરંતુ તે જ સમયે, ઉપર અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે તેમ, માત્ર એ આધાર પર કે અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની નોંધ અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલત દ્વારા સીધી લેવામાં આવતી નથી, સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને દૂષિત હોવાનું કહી શકાય નહીં અને તેને રદ કરી શકાતી નથી અને માત્ર એ આધાર પર અલગ કરી શકાતી નથી કે કલમ

૧૪ માં બીજી જોગવાઈ દાખલ કર્યા પછી વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નોંધ લેવામાં આવી છે, જે વિશેષ અદાલતને પણ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા આપે છે અને ત્યારબાદ કેસ વિશેષ અદાલત/સત્ર અદાલતને સોંપવામાં આવે છે.

૯.૨. ઉપરોક્ત નિષ્કર્ષના સમર્થનમાં, કલમ ૧૪ના બીજા પરંતુકમાં વપરાયેલા શબ્દોને ઝીણવટથી ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે.ઉપયોગમાં લેવાતા શબ્દો છે "આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ અદાલતને આ અદાલત હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા હશે"."માત્ર" શબ્દ સ્પષ્ટ રીતે ગાયબ છે.જો વિધાનસભાનો ઈરાદો અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની વિશેષ અદાલત સાથે જ નોંધ લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર આપવાનો હોય, તો તે કિસ્સામાં, શબ્દો હોવા જોઈએ કે "આ રીતે સ્થાપિત અથવા નિર્દિષ્ટ અદાલતને જ આ અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની સીધી નોંધ લેવાની સત્તા હશે".તેથી, માત્ર એટલા માટે કે હવે વિશેષ અદાલતને અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓની નોંધ લેવા માટે વધુ અને વધારાની સત્તાઓ આપવામાં આવી છે અને વર્તમાન કેસમાં માત્ર એટલા માટે કે વિદ્વત મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે સંજ્ઞાન લેવામાં આવ્યું છે અને ત્યારબાદ આ કેસ વિદ્વત વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવ્યો છે, એવું ન કહી શકાય કે સમગ્ર ફોજદારી

કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવી છે અને તેને રદ કરીને રદ કરવાની જરૂર છે.

૧૦. ઉપરોક્ત પાસાને પણ અન્ય દ્રષ્ટિકોણથી ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે, એટલે કે આરોપી પ્રત્યે પૂર્વગ્રહનો સિદ્ધાંત.રતિરામ અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં, જેમાં આ અદાલતને અત્યાચાર અધિનિયમ (પૂર્વ સુધારા) ની કલમ ૧૪ પર વિચાર કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો, તેણે ખાસ અવલોકન કર્યું છે અને એવું ઠરાવ્યું છે કે (૧) ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ હેઠળ પ્રતિબદ્ધ કાર્યવાહીમાં, મેજિસ્ટ્રેટને માત્ર એ જોવાની જરૂર છે કે શું ગુનો સત્ર અદાલત દ્વારા એકમાત્ર સુનાવણીપાત્ર છે કે નહીં; (૨) ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૦૯ હેઠળ મેજિસ્ટ્રેટને આપવામાં આવેલ મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર માત્ર ગુનાઓની પ્રકૃતિ ચકાસવા માટે છે; (૩) ગુનાઓની પ્રકૃતિ ચકાસવાની સંતોષ પછી કે જે ગુનાઓ ફક્ત સુનાવણીપાત્ર છે. સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા, તે કેસ સેશન્સ કોર્ટને સોંપી દેશે; (૪) નવી સંહિતા હેઠળ પ્રતિબદ્ધતાના તબક્કે મેજિસ્ટ્રેટને સોંપવામાં આવેલી મર્યાદિત ભૂમિકાને કારણે, તેનું પાલન ન કરવું અને દોષિત ઠેરવ્યા પછી તે સંબંધમાં વાંધો ઉઠાવવો "ન્યાયની નિષ્ફળતા" ના સિદ્ધાંતોને લાગુ પડે છે અને દોષિત કાયદામાં અપીલ કોર્ટને સંતોષવા માટે બંધાયેલો બને છે કે તે પૂર્વગ્રહયુક્ત છે અને ન્યાયી સુનાવણીથી

વંચિત છે અથવા ન્યાયની નિષ્ફળતા થઈ છે; (૫) એવું માનવું સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય અને અયોગ્ય રહેશે કે આવા પાલન ન કરવું ટ્રાયલ શરૂ કરે છે.

૧૧. વર્તમાન અપીલમાં સામેલ મુદ્દાને પણ અન્ય દ્રષ્ટિકોણથી વિચારવાની જરૂર છે.આરોપી પર અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલત/વિશેષ વિશેષ અદાલત દ્વારા અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે કેસ ચલાવવાનો છે. અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે પણ તે અધિકારો પીડિતાને ઉપલબ્ધ છે, જેમાં અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ રચાયેલી વિશેષ અદાલત/વિશિષ્ટ વિશેષ અદાલત દ્વારા સુનાવણી કરવામાં આવે છે. તેથી, જ્યાં સુધી અને જ્યાં સુધી એટ્રોસિટી એક્ટની કલમ ૧૪ માંથી આવતા અધિકારોને અસર ન થાય ત્યાં સુધી આરોપી કોઈ ફરિયાદ કરી શકતો નથી અને એવું ન કહી શકાય કે એટ્રોસિટી એક્ટ હેઠળના ગુનાઓ માટે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સંજ્ઞાન લેવું અને ત્યારબાદ કેસને વિશેષ અદાલતમાં મોકલવો, તે પૂર્વગ્રહયુક્ત છે.

૧૨. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૬૦ને ધ્યાનમાં લેતા પણ, જો કોઈ મેજિસ્ટ્રેટને કલમ ૧૯૦ની પેટા–કલમ (૧) ની કલમ (એ) અથવા કલમ

(બી) હેઠળ ગુનાની નોંધ લેવાની કાયદા દ્વારા સત્તા આપવામાં આવી નથી, તો આવી અનિયમિતતાઓ કાર્યવાહીને દૂષિત કરતી નથી.વધુમાં વધુ, તેને અનિયમિત કાર્યવાહી કહી શકાય, જેના માટે તે કાર્યવાહીને દૂષિત કરતી નથી.ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા લેવામાં આવેલો મત કે વર્તમાન કેસની જેમ વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે સંજ્ઞાન લીધું છે અને ત્યારબાદ આ કેસ વિદ્વાન વિશેષ અદાલતને સોંપવામાં આવ્યો છે અને તેથી, સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહી દૂષિત છે, તેને સ્વીકારી શકાતી નથી અને તે બિનટકાઉ છે.જો ઉપરોક્ત આધાર પર સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવે, તો તે કિસ્સામાં, તે આરોપીને પ્રીમિયમ આપવામાં આવશે, જેના પર અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કરવાનો આરોપ છે. અપનાવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા અનિયમિત છે એવી દલીલ માટે ધારીએ તો, તે કિસ્સામાં, અનુસૂચિત જાતિ અને અનુસૂચિત જનજાતિ સમુદાયની પીડિતાને શા માટે પીડાવવી જોઈએ.

૧૩. હાઈકોર્ટ દ્વારા સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરીને અને રદ કરીને પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ પણ બિનટકાઉ છે.આરોપીઓ સામેના આરોપો ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળના ગુનાઓ

તેમજ અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળના ગુનાઓ માટે પણ હતા. વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, ઉચ્ચ અદાલતે માત્ર અત્યાચાર અધિનિયમ હેઠળની કાર્યવાહીને જ નહીં પરંતુ ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળના ગુનાઓ માટે પણ રદ કરી દીધી છે, જે સ્વીકાર્ય નથી.અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૧૪ પર વિચાર કરતી વખતે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળના ગુનાઓ માટેની ફોજદારી કાર્યવાહીને કેવી રીતે રદ કરી શકાતી હતી તેની અમે પ્રશંસા કરવામાં નિષ્ફળ રહીએ છીએ.

૧૪. હવે, જ્યાં સુધી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં બે મહિનાનો વિલંબ થયો હોવાની સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરતી વખતે અને રદ કરતી વખતે ઉચ્ચ અદાલતે કરેલા નિરીક્ષણની વાત છે, એવું લાગે છે કે આમ અવલોકન કરતી વખતે, ઉચ્ચ અદાલતે સંબંધિત દલીલો અને પીડિત/ફરિયાદી વતી કેસ પણ સ્વીકાર્યો નથી.એ નોંધવું જોઈએ કે કથિત ગુનાની તારીખ ૬.૯.૨૦૧૩ છે.તે પીડિત વતી ચોક્કસ કેસ હતો કે બીજા જ દિવસે ૭.૯.૨૦૧૩ એટલે કે એફઆઈઆર નોંધાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો.પરંતુ એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી ન હતી, કદાચ કારણ કે આરોપીઓ પોલીસ અધિકારીઓ હતા.તેમ છતાં, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ ફરિયાદ પણ ૧૩.૦૯.૨૦૧૩ પર દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા

૨૬.૦૯.૨૦૧૩ પર ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૫૬ (૩) હેઠળ આદેશ પસાર થયા પછી, પોલીસે એફઆઈઆર નોંધી હતી અને તપાસ શરૂ કરી હતી.તેથી, એવું કહેવું યોગ્ય નથી કે એફ. આઈ. આર. બે મહિનાના સમયગાળા પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે પણ કોઈ સમજૂતી વિના.

અન્યથા પણ, એફ. આઈ. આર./ફરિયાદ દાખલ કરવામાં વિલંબના આધારે, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરી શકાતી નથી.વિલંબના પાસાને સુનાવણી દરમિયાન અને સુનાવણી દરમિયાન ધ્યાનમાં લેવું જરૂરી છે જ્યારે ફરિયાદીની શપથ પર તપાસ કરવામાં આવે છે અને વિલંબ પર તેને/તેણીને પ્રશ્ન પૂછવામાં આવે છે અને તે/તેણી તેની/તેણીની ક્રોસ એક્ઝામિનેશન (ઊલટતપસ)માં વિલંબને ખૂબ સારી રીતે સમજાવી શકે છે.પરંતુ ઉપરોક્ત આધાર પર, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરી શકાતી નથી.

૧૫. હવે, જ્યાં સુધી હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા નિરીક્ષણની વાત છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૭ હેઠળ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં

રાખીને અને કોઈ મંજૂરી મેળવવામાં આવી ન હતી, ત્યાં સુધી ઉપરોક્ત પણ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવા માટે આધાર ન હોઈ શકે.પોલીસ અધિકારીઓ સામે સત્તાના દુરૂપયોગના ગંભીર આક્ષેપોને ધ્યાનમાં રાખીને અને એવો આક્ષેપ કરવામાં આવે છે કે સમાજમાં રહેતા નિર્દોષ વ્યક્તિઓને માર મારવામાં આવ્યો હતો અને અગાઉના દિવસે પણ ફરિયાદી/પીડિતા દ્વારા ફોન કરવામાં આવ્યો હતો કે સમાજમાં ચોરો આવ્યા છે અને ફરિયાદ કરવામાં આવી હતી કે આવી ઘટનાઓનું પુનરાવર્તન હોવા છતાં કંઈ કરવામાં આવી રહ્યું નથી અને વર્તમાન કેસમાં કથિત ઘટના મધ્યરાત્રિએ છે જ્યારે ફરીથી પોલીસ અધિકારીઓ વધારાના પોલીસ કર્મચારીઓ સાથે ગામમાં ગયા હતા અને આરોપીઓ સામેના આક્ષેપો બીજી ઘટનાના સંદર્ભમાં છે, તે ખૂબ જ વિવાદાસ્પદ છે કે શું ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૯૭ હેઠળ સત્તા લાગુ થશે અને કથિત કૃત્યો કરવામાં આવ્યા છે. આરોપી/પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા સત્તાવાર ફરજોનો ભાગ હોવાનું કહી શકાય.તેથી, આ તબક્કે, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવી અસ્વીકાર્ય છે.ધારા ૧૯૭ હેઠળ મંજૂરીની ગેરહાજરીમાં, કાર્યવાહીને દૂષિત કરવામાં આવે તેવું ઉચ્ચ ન્યાયાલયનું કહેવું સાચું હતું એમ ધારીને પણ, તે કિસ્સામાં, ઉચ્ચ ન્યાયાલય સમગ્ર

ફોજદારી કાર્યવાહીને સંપૂર્ણપણે રદ કરવાને બદલે મંજૂરી લેવા અને પછી આગળ વધવા માટે સત્તામંડળને નિર્દેશ આપી શકતી હતી.

૧૬. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા ૨૦૧૭ ની વિશેષ ફોજદારી અરજીમાં પસાર કરાયેલો વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશ ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૫૨, ૩૨૩, ૩૨૫, ૫૦૪ (૨) અને ૧૧૪ હેઠળ અને અત્યાચાર અધિનિયમની કલમ ૩(૧)(x) હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ માટે સમગ્ર ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરીને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને રદ કરવામાં આવે છે. .હવે, ઉપરોક્ત ગુનાઓ માટે અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી વિદ્વાન વિશેષ અદાલત દ્વારા આરોપીઓનો કેસ ચલાવવામાં આવે.વર્તમાન અપીલને ઉપરોક્ત હદ સુધી મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.